

HIBRU

Qotei aqa Niri a na iga anjam mergeqnu

¹ Nami Qotei na gago moma utru nanġi anjam minjroqnej. A gam endena nanġi anjam minjroqnej. A na aqa medabu o qaji tamo nanġi qarinjreqlaqa nanġi giloqnsib bati gargekoba gago moma utru nanġi anjam minjroqneb. ² Ariya bini Qotei na iga dego anjam mergeqnu. Diġo bati jojomqo deqa a na aqa Niri aqa medabu na iga anjam mergeqnu. Qotei na aqa Niri giltej deqa a inġi inġi kalil oqas. Aqa baġ na Qotei na mandam atej unu. ³ A na Qotei aqa rian koba iga osorgeqnu. Aqa so ti Qotei aqa so ti ombla kerekere. Aqa anjam sinġila ti unu. Anjam dena a na inġi inġi kalil sinġilatejunu. A gago une kobotetgosiqa laġ qureq oqsiq Qotei sinġila koba ti unu qaji aqa baġ woq di awejunu.

Qotei aqa Niri a laġ anġro nanġi tulaġ buġnjrejunu

⁴ Qotei na aqa Niri ñam kobaquja yej. Ñam dena laġ anġro nanġo ñam tulaġ buġnyejunu. ⁵ Nami Qotei na aqa Niri endegsi minnej,
“Ni ijo segi Anġro.

Bini e ino Abu unum.”

Osiqa olo anjam bei dego aqa Niri qa endegsi marej, “E aqa Abu sqai. A ijo Anġro sqas.” Ariya Qotei na aqa laġ anġro nanġi anjam degsi minjro-saioqnej. ⁶ Nami Qotei na aqa Niri matu qarinyim mandamq aiqa osiqa a qa olo anjam endegsi marej, “Ijo laġ anġro kalil nanġi aqa sorgomq di

sosib a qa louoqnqab.” ⁷ Ariya Qotei a laŋ angro naŋgi qa anjam degsi marosaioqnej. A naŋgi qa endegsi marej,

“E ijo laŋ angro naŋgi wau enjrem.

Deqa naŋgi jagwa ti ŋamyuwo ti bulosib ijo wau ojeqñub.”

⁸ Ariya Qotei na aqa segi Niri endegsi minjej,

“O Qotei, ni bati gaigai Mandor Koba sqam.

Ni tamo bole unum deqa ni na ino segi tamo ungasari naŋgi taqatnjroqnqam.

⁹ Ni kumbra bole yqajqa tulaŋ arearetmeqnu.

Ni kumbra uge yqajqa arearetmosaieqnu.

Deqa ino Qotei na ni giltmosiqa ino gateq di goren bilentosiq ñam kobaquja emej.

Deqa ni tulaŋ areboleboleimeqnu.

Ino arebolebole dena ino was naŋgo arebolebole tulaŋ bunyejunu.”

¹⁰ Qotei na aqa Niri degsi minjsiqa olo anjam bei dego endegsi minjej,

“O Tamo Koba, ni nami mandam atem unu.

Osim laŋ dego ino segi baŋ na gereiyem.

¹¹ Laŋ ti mandam ti koboqab.

Ariya ni bati gaigai sqam.

Laŋ ti mandam ti gara jugo bulosib sarisosib ugeqab.

¹² Tamo bei na aqa gara lubtoqnsiq taqal ateqnu

dego kere ni na laŋ ti mandam ti lubtosim taqal atqam.

Tamo bei na aqa gara piqtoqnsiq taqal ateqnu

dego kere ni na laŋ ti mandam ti piqtosim taqal atqam.

Ariya ni segi bulyqasai.

Ni bati gaigai degsi sqam.

Ino sqajqa bati koboqasai.”

¹³ Qotei na aqa Njiri degsi minjsiqa olo minjej, “Ni ijo ban woq endi awesoqnimqa e na ino jeu tamo kalil nanği elenjosiy ino sinğaq di atelenqai.”

Qotei na anjam deqaji aqa lanğ anğro nanği minjro-saiognej. ¹⁴ Lanğ anğro nanği Qotei aqa Njiri bul sai. Nanği Qotei aqa wau ojo qaji mondor. A na nanği qarijnjreqnaqa nanği aqa wau ojeqñub. Nanğo wau agiende. Nanği giloqñsib tamo unğasari a na elenqas qaji nanği aqaryainjreqñub.

2

Qotei na iga elenjej aqa wau di tulanğ kobaquja

¹ Deqa ijo was, anjam ninği nami quoqñeb qaji di ninği olo sinğila na ojsib dauryiy. E dego anjam di dauryqai. Iga dauryqasai di iga ulonjosim anjam di torei urato uge. ² Nami Qotei na aqa lanğ anğro nanğo medabu na gago moma utru nanği anjam minjroqnej. Anjam di sinğila koba. Deqa tamo unğasari kalil anjam di gotranjoqñeb qaji nanği Qotei na kambatnjroqñsiqa awai uge enjroqnej. ³ Bunuqna Qotei na iga padalo sawaq na elenjej. Aqa wau di tulanğ kobaquja. Iga Qotei aqa wau di qoreiyqom di iga awai tulanğ ugedamu turqom. Awai di iga britosim jaraiqa keresai.

Namoqna gago Tamo Koba a na iga elenqajqa anjam di mare mare laqnej. Onaqa tamo nanği aqa anjam di quoqñeb qaji nanği kamba olo mare mare laqñeb. Osib iga endegsib mergoqñeb, “Anjam di bole.” ⁴ Yeqnaqa Qotei na nanğo anjam di sinğilatoqnej. A gam endena nanğo anjam

siŋgilatoqnej. A Mondor Bole aqa wau segi segi jeisiq enjreqnaqa naŋgi maŋwa ti kumbra siŋgila ti babtoqneb. Qotei aqa segi areqalo na a degyoqnej.

Qotei na iga elenej aqa wau di Yesus a segi na tigeltej

⁵ Mondorŋ Qotei na mandam bunuj atqas. Iga qalieonum, Qotei na aqa laŋ aŋgro naŋgi mandam bunuj di taqatqajqa wau enjrosai. ⁶ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib neŋgrenyeb unu,

“O Qotei, ni kiyaaqa tamo naŋgi qa are qaleqnum? Osim naŋgi qa duloqnsim aqaryainjreqnum?”

⁷ Ni na tamo naŋgi laŋ aŋgro naŋgo sorgomq di atem unub.

Deqa naŋgi laŋ aŋgro naŋgo sorgomq di sokiñala soqrib

bunuqna ni na naŋgo ñam olo soqtetnjrimqa

naŋgo ñam tulaŋ kobaosim laŋ aŋgro naŋgo ñam bunyqas.

⁸ Od, ni na iŋgi iŋgi kalil osim tamo naŋgo sorgomq di atim sqab.”

O ijo was, Qotei aqa anjam degsi unu deqa iga qalieonum, a na iŋgi iŋgi kalil osim tamo naŋgo sorgomq di atim sqab. A iŋgi bei uratqasai. Ariya bini iga uneqnum di iŋgi iŋgi kalil tamo naŋgo sorgomq di sosai. ⁹ Ariya iga Yesus uneqnum.

Nami a laŋ aŋgro naŋgo sorgomq di sokiñala soqnej. Bati deqa Qotei a tamo kalil naŋgi qa are boleiyonaqa kumbra dena Yesus a naŋgo padalo sawa osiq moiyej. A jaqatin koba osiq moiyej deqa Qotei na aqa ñam olo soqtetosiqa ñam kobaquja yej.

¹⁰ Qotei a ingi ingi kalil qa utru. A na ingi ingi kalil gereiyej. A na aqa angro gargekoba nanği joqsim laj qureq oqwajqa deqa are qalsiq Yesus singilatonaqa a jaqatin koba ej. Osiqa aqa jaqatin dena a Qotei aqa anjam torei dauryekritosiq tamo nanği elenqajqa wau tigeltej. Qotei a degsi Yesus singilatej di kumbra bolequja. ¹¹ Iga qalie, Yesus aqa angro kalil a na aqa segi kumbra boleq di atej qaji nanği a ombla Abu qujai. Deqa a na nanği minjreqnu, “Ninği ijo was tintin.” A nanği was qa minjrqajqa jemaiyosaieqnu. ¹² Deqa a na aqa Abu endegsi minjej,

“O Qotei, e na ijo was nanği di ino ñam qa sainjro-qnqai.

Nanği louqa korooqnibqa e nanço ambleq di tigeloqnsiy ino ñam soqtoqnqai.”

¹³ Yesus a degsi aqa Abu minjsiqa olo endegsi marej, “E Qotei qa ijo areqalo singilatosiy a qa tarinqnsiy sqai.” Osiqa marej, “Ninği e nubiy. Angro kalil Qotei na ebej qaji nanği di e koba na unum.”

Yesus na iga aqaryaigwa osiqa tamo bulyosiq moiyej

¹⁴ Yesus aqa angro nanği di mandam tamo. Deqa Yesus a dego mandam tamo bulyosiq moiyej. A Satan aqa singila kobotqa marsiq deqa moiyej. Satan a moiyo qa utru. A na tamo unğasari nanği moyot-njrqajqa singila ti unu. ¹⁵ Deqa nanği moiqa ulaeqnab Satan a nanği singila na ojeleneqnu. Ariya nanği degsib ulaoqnsib sonabqa Yesus a nanği Satan aqa banq dena elenqajqa marsiq moiyej.

¹⁶ Yesus a lanj angro nanği aqaryainjrqa osiq moiyoşai. A Abraham aqa moma nanği aqaryainjrqa osiq moiyej. ¹⁷ Utru deqa a aqa was kalil nanği bulosiq tamo yuej. Deqa bini a atra tamo gate sosiq Qotei aqa wau ojeqnu. A tamo unğasari nanği qa dulosim nanği aqaryainjrqa deqa marsiq atra tamo gate brantej. A tamo bole unu deqa a Qotei aqa anjam kalil dauryoqnsiqa aqa wau ojeqnu. Aqa wau agiende. A na tamo unğasari nanço une kobotetnjroqnsiqa Qotei aqa minjin taqal waiyeqnu. ¹⁸ Gulbe gargekoba Yesus aqa jejamuq di branteqnaqa a jaqatiñ koba oqnej. Deqa a na tamo unğasari gulbe oqnsib uneq aiqa laqnub qaji nanği geregere aqaryainjrqa kere.

3

Yesus aqa ñam na Moses aqa ñam tulanj bunyejunu

¹ O Kristen was kalil, Qotei lanj qureq di unu qaji a na niñgi metñgej deqa niñgi Yesus qa are qaloqniy. Yesus a Qotei na aqa anjam mare mare laqajqa qarinyej. A gago atra tamo gate unu. Deqa iga aqa ñam boleq di maroqnqom. ² Qotei na Yesus minnej, “Ni ijo wau oje.” Onaqa Yesus a Qotei aqa wau di uratosai. A wau di geregere ojoqnej. Moses a dego nami Qotei aqa wau geregere ojoqnej. A Qotei aqa tamo unğasari nanço ambleq di wauoqnej. Tamo unğasari nanği di Qotei aqa tal bul soqneb. ³ Iga qalie, tamo nanği tal ateqnub qaji nanço ñam kobaquja. Tal aqa ñam kiñala. Yesus a tal ato qaji tamo bul soqnej deqa Qotei na a ñam kobaquja yej. Yesus aqa ñam dena Moses aqa ñam tulanj bunyejunu. ⁴ Tal kalil agi tamo nanği

na ateqnub. Ariya Qotei a segi na inġi inġi kalil atelennej. ⁵ Moses a kanġal tamo bul sosiqa Qotei aqa tamo unġasari naŋgo ambleq di wauoqnej. Deqa Moses aqa ñam kiñala. Tamo unġasari naŋgi di agi Qotei aqa tal bul soqneb. Moses a naŋgo ambleq di wau geregere yoqnej. A Qotei aqa medabu oqnsiqa kumbra bunuqna brantqas qaji deqa anjam maroqnej. ⁶ Ariya Kristus a Qotei aqa Niri. Deqa Qotei na a wau yonaqa a Qotei aqa tamo unġasari naŋgi taqatnjroqnej. Tamo unġasari naŋgi di agi Qotei aqa tal bul unub. Kristus a wau di geregere yoqnej. A Qotei aqa Niri deqa iga gaigai gago areqalo a qa singilatoqnsim a mondon olo bosim iga boletgwajqa deqa tarinjoqnsim sqom. Iga degyqom di iga dego Qotei aqa tal bul sqom.

Tamo qudei naŋgi Qotei aqa aqarato sawa miligiq gilqasai

⁷ Iga Qotei aqa tamo unġasari unum deqa iga Mondor Bole aqa anjam qusim dauryqom. Aqa anjam agiende,

“Bini bati endi niŋgi Qotei aqa medabu quoqniy.

⁸ Niŋgi nuŋgo are miligi getentaib.

Niŋgi nuŋgo moma utru naŋgi bul saib.

Agi nami nuŋgo moma utru naŋgi ijo medabu quqwa asginjreqnaqa gotranjoqneb.

Naŋgi wadau sawaq di ijo singila laña tenemtoqneb.

⁹ Naŋgi ijo singila bati gaigai unoqneb gilsu gilsiq wausau 40 koboej.

Ariya naŋgi deqa e qa are qalosaiqneb.

¹⁰ Deqa e naŋgi qa minjin oqnaqa marem,

‘Naŋgi naŋgo are miligiq di e daurbosaieqneb.

Nanġi gaigai ijo gam bole urateqñub.’

¹¹ Deqa e nanġi qa minjin oqnaqa endegsi minjrem,

‘Ninġi ijo aqarato sawa miligiq gilqasai. E bole merñgonum.’”

¹² O ijo was, ninġi geregere ñam atoqñiy. Ninġi ñam atqasai di ninġi qudei nuñgo are miligi ugeqas. Amqa ninġi Yesus qa nuñgo areqalo sinġilatqa uratosib Qotei ñambile gaigai unu qaji a qoreiyqab. Degaib deqa ninġi ñam atoqñiy. ¹³ Iga mareqñum, “Bini bati endi.” Deqa ninġi bati gaigai nuñgo Kristen was nanġi sinġilatñroqñiy. Une aqa kumbra na ninġi qudei gisanġosim nuñgo are miligi getentaim deqa ninġi degyoqñiy. ¹⁴ Iga nami Qotei qa gago areqalo sinġilatoqñem. Ariya gago areqalo di iga olo sinġila na ojesosim gilsim moiqom. Iga degyqom di iga Kristus aqa segi tamo unġasari tinjin sqom.

¹⁵ Iga qalie, anjam endegsi unu, “Bini bati endi ninġi Qotei aqa medabu quoqñiy. Ninġi nuñgo are miligi getentaib.

Ninġi nuñgo moma utru nanġi bul saib.

Agi nami nuñgo moma utru nanġi ijo medabu quqwa asġinjqreñnaqa gotrañyoqñeb.”

¹⁶ O ijo was, yai nanġi Qotei aqa medabu quqñsib olo quqwa asġinjqreñnaqa gotrañyoqñeb? Di Israel tamo unġasari agi Isip sawaq di sonabqa Moses na joqsiq gilej qaji nanġi. ¹⁷ Qotei a yai nanġi qa minjin oqnaqa gilsil gilsilq wausau 40 koboej? Di Israel tamo unġasari agi une yoqñsib wadau sawaq di moreñoqñeb qaji nanġi. ¹⁸ Qotei na yai nanġi endegsi minjrej, “Ninġi ijo aqarato sawa miligiq

gilqasai”? Osiqa minjrej, “E bole merngonum”? Di tamo ungasari aqa medabu gotranjyoqneb qaji nangi. ¹⁹ Deqa iga qalieonum, Israel tamo ungasari nangi di Qotei qa nanjo areqalo singilatosaiqneb. Utru deqa nangi Qotei aqa aqarato sawa miligiq gilqa keresai.

4

Qotei aqa tamo ungasari nangi aqarato sawa miligiq gilqab

¹ Qotei a nami marej, “Ijo segi tamo ungasari nangi ijo aqarato sawa miligiq gilqab.” O ijo was, sawa di miligiq gilqajqa bati koboosai unu. Deqa ninji ulaoiy. Ninji qudei sawa di miligiq gilqa uratosib ulonjo uge. ² Moses aqa bati qa Israel tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam bole quoqneb. Iga dego Qotei aqa anjam bole quoqnem. Ariya Israel nangi anjam di lanja quoqnsib nanjo areqaloq di singilatosaiqneb. Deqa anjam dena nangi yala aqaryainjrosaiqnej.

³ Iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum deqa a na odgim iga aqa aqarato sawa miligiq gilqom. Agi nami Qotei a Israel nangi qa endegsi marej, “E nangi qa minjin oqnaqa minjrem, ‘Ninji ijo aqarato sawa miligiq gilqasai. E bole merngonum.’”

Kumbra di Moses aqa bati qa brantej. Ariya iga qalie, tulan nami Qotei a mandam atsiqa aqa wau kalil kobotej. ⁴ Agi aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb, “Qotei na aqa wau kobotosiqa bati 7 onaqa a aqaratej.” ⁵ Osib bunuqna anjam endi nenngrenyeb, “Nangi ijo aqarato sawa

miligiq gilqasai.” ⁶ Deqa iga qalieonum, aqarato sawa di miligiq gilqajqa bati koboosai unu. Tamo ungasari qudei nanqi miligiq gilqa kere. Tamo ungasari nami Qotei aqa anjam bole quoqnsib gotranjoqneb qaji nanqi aqa aqarato sawa miligiq gilosai. ⁷ Deqa wausau gargekoba gilnaqa Qotei a olo aqarato bati bunuj atej. Agi a Devit aqa medabu na endegsi marej,

“Bini bati endi ninqi Qotei aqa medabu quoqniy.

Ninqi nungo are miligi getentaib.”

Devit aqa bati qa Qotei a marej, “Bini bati endi.” Anjam dena iga endegsi osorgeqnu, Qotei a tamo ungasari nanqi aqa aqarato sawa miligiq gilqajqa olo bati bunuj atej.

⁸ Josua na aqarato di Israel nanqi enjrosai. Enjrej qamu Qotei a bunuqna olo bati bunuj atqa marosai qamu. ⁹ Deqa iga qalieonum, Qotei aqa segi tamo ungasari nanjo aqarato bini unu. Iga yori bati gaigai aqarateqnum dego kere. ¹⁰ Iga qalie, tamo a Qotei aqa aqarato sawa miligiq gilqas di a aqa wau kobotosim aqaratqas. Agi Qotei a nami aqa wau kobotosiq aqaratej dego kere. ¹¹ Deqa iga aqarato sawa di miligiq gilqajqa tulan singilaqom. Singilaqasai di ninqi qudei Israel nanjo kumbra dauryosib Qotei aqa anjam gotranjosib ulonjo uge.

¹² Qotei aqa anjam a nambile ti unu. Anjam di singila na waueqnu. A serie bul tulan qalat. Deqa anjam dena tamo nanjo are qametnjroqnsiqa nanjo qunun ti tanu ti singa ti miligiq aiyocnsiqa nanjo areqalo ti nanjo are miligi ti gegerere pegiyeqnu. ¹³ Ingi bei a Qotei qa uliqa keresai. Ingi

inji kalil Qotei a atelenej qaji di a na geregere nam atoqnsiq uneqnu. Deqa mondon a na qujai gago kumbra kalil qa iga pegigwas.

Yesus a gago atra tamo gate unu

¹⁴ Gago atra tamo gate unu. A lan qureq oqsiq di unu. A Qotei aqa Niri Yesus. Deqa iga aqa nam boleq di maroqnsim ojesqom. ¹⁵ Iga segi singila saiqoji. Deqa iga na gago une aqa singila kobotqa keresai. Ariya gago atra tamo gate unu agi Yesus. Deqa iga endegsi are qalqasai, Yesus a gago une qa iga aqaryaigwa keresai. Iga degsi are qalqasai. Satan na iga walawalaigoqnsiqa uneq waigwa laqnu. A nami Yesus dego uneq waiyqa maroqnsiq walawalaiyoqnej. Ariya Yesus a segi une saiqoji. ¹⁶ Deqa ijo was, iga Qotei aqa areq gilqajqa ulaqasai. Iga aqa areq giloqnqom. A iga qa are boleiyeqnu deqa iga aqa areq giloqnim a iga qa duloqnqas. Iga gulbe ti soqnim a iga qa are boleiyeqnsim gago gulbe qa aqaryaigoqnqas.

5

Atra tamo gate nanjo wau

¹ Qotei a mandam tamo qudei nanji giltnjroqnsiqa nanji atra tamo gate ateqnu. Atra tamo gate nanjo wau agiende. Nanji na tamo ungasari nanjo une qa aqaryainjrqa maroqnsib wagme inji inji oqnsib Qotei atraiyeqnu. ² Atra tamo gate nanji di iga bul mandam tamo. Nanji dego singila saiqoji unub deqa nanji une yoqnqa kere. Deqa nanji na tamo ungasari powo saiqoji unub qaji nanji ti tamo ungasari Qotei aqa gam groteqnu qaji nanji ti lawo na aqaryainjreqnu. ³ Nanji dego une ti

unub deqa nanği tamo unğasari nanğo une qa ti nanğo segi une qa ti are qaloqnsib wagme inği inği oqnsib Qotei atraiyeqñub.

⁴Tamo lanaj bei a aqa segi areqalo na atra tamo gate sqa keresai. Qotei a segi na atra tamo gate nanği metnjroqnsiqa ñam koba enjreñnu. Agi Qotei a nami Aron metosiğ atra tamo gate atej.

⁵Kristus a dego aqa segi ñam soqtosiğ atra tamo gate sqa marosai. Qotei na Kristus giltosiqa atra tamo gate atej. Agi Qotei na nami Kristus endegsi minjej,

“Ni ijo segi Anğro.

Bini e ino Abu unum.”

⁶Osiqa olo anjam bei dego Kristus minjej,

“Melkisedek a atra tamo soqnej

dego kere ni bati gaigai atra tamo sqam.”

⁷O ijo was, Yesus a mandamq endi sosiqa a siñga pulutoqnsiqa Qotei pailyoqnej. A qalieej, Qotei na a oqa kere. Yim a moiqasai. Deqa a siñgila na Qotei pailyoqnej. A leleñ ti akam ti pailyoqnej. A aqa segi areqalo uratoqnsiqa Qotei aqa sorgomq di soqnej. Deqa Qotei na aqa pailyo quetoqnej.

⁸Yesus a Qotei aqa Njiri. Ariya a jaqatin koba oqnej dena a powo osiqa Qotei aqa anjam dauryqajqa qalieej. ⁹⁻¹⁰Qalieosiğ deqa a Qotei aqa anjam torei dauryekritej. Deqa Qotei na a giltosiğ minjej, “Ni atra tamo gate sqam. Agi Melkisedek a nami atra tamo soqnej dego kere.” Qotei na Yesus degsi minjej deqa Yesus a tamo kalil Qotei aqa anjam dauryeqñub qaji nanği elenqas. Nanği elenqajqa utru agi Yesus qujai. Deqa nanği ñambile gaigai sqab.

Iga angro mom bul sqasai

¹¹ O ijo was kalil, e Yesus aqa wau deqa anjam gargekoba niŋgi merngwajqa unu. Ariya nuŋgo areqalo getenjejunu deqa niŋgi anjam di aqa utru geregere poiŋgwa keresai. Deqa e niŋgi anjam di merngwajqa baŋgi koba. ¹² Niŋgi nami are bulyeb bati olekoba gilqo. Deqa niŋgi Qotei aqa anjam plaltqa kere. Ariya nuŋgo powo kobaosai unu deqa niŋgi angro mom muŋgum uyeqnub dego bul unub. Niŋgi iŋgi siŋgila uyqa keresai unub. Deqa tamo qudei na olo Qotei aqa anjam utruq na plaltosib niŋgi merngwab di kere. ¹³ Iga qalie, angro mom naŋgi muŋgum segi uyeqnub. Naŋgi kumbra bole qa gam geregere poinjrosai unu. ¹⁴ Tamo naŋgi kokbaonub qaji naŋgi iŋgi siŋgila uyeqnub. Naŋgi nami bati gargekoba kumbra bole ti kumbra uge ti pegiyonqneb. Deqa naŋgi areqalo bole ti powo bole ti unub.

6

Iga Qotei qa tariŋoqnqom

¹ Deqa ijo was kalil, iga Kristus aqa anjam nami utruq na quoqnem qaji dena prugosim olo anjam aqa damu dauryoqnqom. Yim anjam dena iga siŋgilatgoqnqas. Anjam iga nami utruq na quoqnem qaji di niŋgi qalie. Anjam agiende. Iga Qotei qa gago areqalo siŋgilatoqa, moiyo qaji kumbra uratosim are bulyoqa, ² yanso oqa, Kristen gate naŋgo gateq di baŋ atoqa, subq na tigeloqa, Qotei na tamo kalil naŋgi peginjroqa, tamo qudei naŋgi ŋamyuwoq di gaigai soqa. O ijo was, Kristus aqa anjam di iga nami utruq na quoqnem. Ariya bini

iga anjam dena prugosim olo anjam aqa damu dauryoqnqom. ³ Qotei na marim iga degyqom.

⁴ O ijo was, ningi qalie. Nungo ambleq di tamo qudei nanği Qotei na areqalo suwantetnrnaqa nanği lan qureq oqwajqa gam bole qalieeb. Nanği Mondor Bole esoqneb. ⁵ Nanği Qotei aqa anjam uyo oneiyiqnsib maroqneb, “Anjam di bolequja.” Nanği Qotei aqa singila mondon brantqas qaji di dego qalieosib ojesoqneb. ⁶ Ariya bati bei tamo nanği di olo ulonşosib Qotei aqa anjam qoreiyeb. Deqa nanği bunuqna puluosib are bulyqajqa gam saiinjrej. Nanço une dena nanği Qotei aqa Niri olo namburbasq di qamobulosib tamo unğasari kalil nango nıamgalaq di aqa ñam tulan ugeugeiyeb.

⁷ Tamo deqaji nanği qa e yawo anjam endegsi mernğwai. Wau lanja nanği inği yageq nabqa awa boqnsiq mandam aqa miligiq aiyeqnu. Aiyeqnaqa Qotei a mandam di boleteqnu deqa inği bole oqoqnsiq melieqnaqa wau lanja nanği boqnsib inği oqnsib uyeqnu. ⁸ Ariya sil luwit oqsim inği kabutnrqas di inği bole oqwasai. Mandam di ugeqas. Deqa sokiñala Qotei na mandam di torei waliyosim nıamyuwo na koitqas.

⁹ O gago was bole, anjam singila di iga na ningi mernğonum. Ariya iga qalieonum, ningi degsib padalqasai. Qotei na ningi elenqas. ¹⁰ Qotei a tamo uge sai. A tamo bole. Deqa a nunço kumbra bole kalil unoqnsiq olo are walyosaieqnu. Nunço kumbra bole agiende. Ningi gaigai wau bolequja yoqnsib Qotei tulan qalaqalaiyoqnsib aqa segi tamo unğasari nanği geregereinjreqnu. Ningi nami degyoqneb agi bini ningi degyeqnu. ¹¹ Gago are

koba endegsi unu. Ningi kumbra bole di singila na ojoqnsib mondon Qotei na ningi boletngwajqa deqa tariñoqniy. ¹² Ningi asgingaiq. Qotei aqa tamo ungasari nanjo kumbra agiende. Nanji Qotei qa nanjo areqalo singilatoqnsib olo asginjrosaiqnu. Deqa mondon nanji ingi bole bole Qotei a nami aqa angro nanji enjrqa marej qaji di oqab. O ijo was, nanjo kumbra di ningi dego degsib dauryoqniy.

Qotei aqa anjam a nami Abraham minjej qaji di a na singilatej

¹³⁻¹⁴ Nami Qotei na Abraham minjej, “E ni boletmosiy ino moma nanji tulan kobatnjrqai.” Osiqa aqa anjam di singilatej. Mandam tamo nanji na Qotei bunyqa keresai. Deqa Qotei a mandam tamo bei aqa ñam na anjam singilatqa keresai. Deqa a anjam di Abraham minjsiqa aqa segi ñam na anjam di singilatosiq minjej, “E bole mermonum.” ¹⁵ Onaqa Abraham a Qotei aqa anjam di qusiqa aqa areqaloq di atsiq tariñosiq soqnej. A tariñqa asgiyosai. A tariñesosiq bunuqna anjam Qotei na minjej qaji di aqa damu brantonaq unej.

¹⁶ Anjam singilatqa kumbra agiende. Tamo bei na anjam singilatqa osimqa a tamo kobaquja bei aqa ñam na anjam singilatqas. Yim tamo qudei nanji qusib marqab, “Anjam di bole.” Deqa tamo qudei nanji anjam di olo uge qa marqa keresai. ¹⁷ Qotei na Abraham minjej, “E ino moma nanji kobatnjrqai.” Osiqa aqa anjam di singilatej. Aqa kumbra dena a na Abraham aqa moma nanji osornjrej, a na aqa anjam di olo bulyqa keresai. ¹⁸ Deqa Qotei aqa kumbra aiyel unu. A na anjam

di Abraham minjej. Osiqa aqa segi ñam na anjam di singilatej. Aqa kumbra aiyel di unu deqa a na aqa anjam di olo bulyqa keresai. A gisañqa keresai dego. Deqa iga Qotei aqa anjam di gago are miligiq di atsim Qotei aqa jojomq giloqnsim a qa tariñoqñom. ¹⁹ Qotei agi iga a qa tariñeqnum qaji a anka bul singila koba. Deqa iga Qotei qa gago are miligi singilatoqnsim Warum Tulañ Getento Koba gara gainejunu qaji di torei miligiq giloqñom. ²⁰ Yesus a getento warum di iga qa waqtosiqa a segi namoosiq miligiq gilej. Deqa bini a getento warum dia unu. A di sosimqa bati gaigai a gago atra tamo gate sqas. Agi Melkisedek a nami atra tamo soqnej dego kere.

7

Melkisedek a ñam koba ti soqnej

¹ Melkisedek a Salem qure nanjo mandor soqnej. A Qotei Goge Koba aqa atra tamo dego soqnej. Bati deqa Abraham a mandor qudei nanji ti qotsiqa nanji ñumej. Ñumsiqa olo aqa qureq beqnaqa Melkisedek a gamq di Abraham turosiqa aqa gateq di bañ atetosiqa a qa pailyej. ² Onaqa ingi ingi kalil Abraham a mandor nanjoq dena elenej qaji di a na poto 10 yosiq oto qujai Melkisedek atraiyej. Melkisedek aqa ñam aqa damu agiende, Kumbra Bole Yeqnu Qaji Mandor. Qure ñam Salem aqa damu agiende, Are Lawo. Melkisedek a Salem qure nanjo mandor soqnej deqa aqa ñam aqa damu bei agiende, Are Lawo Qaji Mandor. ³ Melkisedek a abu saiqoji. A ai saiqoji. A moma bei dego saiqoji. Aqa ñambabo bati di iga qaliesai.

Aqa moiqajqa bati di dego iga qaliesai. Deqa a Qotei aqa Njiri bulosiq a bati gaigai atra tamo unu.

⁴ Melkisedek aqa ñam tulañ kobaquja. E deqa niñgi saiñgwai. Gago moma utru Abraham a mandor nanqoq dena inñgi inñgi boledamu elenosiqa poto 10 yosiq oto qujai Melkisedek atraiyej. ⁵ Bunuqna Qotei na Livai aqa moma nanñgi minjrej, “Niñgi atra tamo sqab.” Agi dal anjam endegsi unu, “Israel nanñgi na inñgi inñgi poto 10 yoqnsib oto qujai Livai aqa moma nanñgi atrainjroqñqab.” Israel nanñgi Abraham aqa leñ na ñambabeb. Nanñgi Livai aqa moma nanño was. ⁶ Melkisedek a Livai aqa leñ sai. Ariya Abraham a inñgi inñgi poto 10 yosiq oto qujai Melkisedek atraiyej. Atraiyonaqa Melkisedek a Abraham aqa gateq di bañ atetosiq a qa pailyej. Abraham agi nami Qotei na minjej, “E ino moma nanñgi kobatnjrqai.” ⁷ Iga qalie, tamo ñam ti nanñgi na tamo ñam saiqoji nanño gateq di bañ atetnjroqnsib nanñgi qa pailyeqñub.

⁸ Israel nanñgi na Livai aqa moma nanñgi inñgi inñgi atrainjreñqñub. Livai aqa moma nanñgi moreñeqñub. Ariya Melkisedek agi Abraham na inñgi inñgi atraiyej qaji aqa moiqajqa bati nanñgi nami nenñgrenjyosaiqñeb. Deqa a bati gaigai sobulejunu. ⁹ Livai aqa moma utru qujai di agi Abraham. Deqa iga endegsi marqom, Livai na inñgi inñgi di osiq Melkisedek atraiyobulej. ¹⁰ Melkisedek a Abraham gamq di turej bati di Livai a ñambabosaisoqñej. Abraham a inñgi inñgi di Melkisedek atraiyej bati deqa Livai a Abraham aqa jejamu miligiq di soqñej. Bunuqna Livai a Abraham aqa leñ na ñambabeb. Deqa iga endegsi

marqom, Livai a dego inği inği di Melkisedek atraiyobulej.

Yesus a atra tamo gate bunuj unu

¹¹ Livai aqa moma nanği atra tamo sosib wauoqneqneq nanço wau dena tamo ungasari nanği boletnjrosaiognej. Nanği boletnjrej qamu atra tamo bei a olo brantosai qamu. Bole, dal anjam a marej, Livai aqa moma nanği atra tamo sqab. Dal anjam di Israel nanği nami esoqneq. Ariya Qotei a olo marnaqa Yesus a gago atra tamo brantej. A Aron bulosiq atra tamo brantosai. A Melkisedek bulosiq atra tamo brantej. ¹² O ijo was, dal anjam a marej, Livai aqa moma nanği atra tamo sqab. Ariya bunuqna Qotei a nanği kobotnjrsiqo olo atra tamo bei agi Yesus atej. Qotei aqa kumbra dena a na dal anjam bulyosiq olo dal anjam bei atej. ¹³ Yesus a Livai aqa leñ na ñambabosai. A leñ bei nançoq na ñambabej. Leñ nanği di atraiyqajqa wau nami ojosaioqneq. ¹⁴ Iga qalie, gago Tamo Koba a Juda aqa leñ na ñambabej. Leñ dena atra tamo nanği brantqajqa Moses a deqa marosaioqnej.

¹⁵ Yesus a atra tamo bunuj brantosiq Melkisedek bulonaq iga unem. Deqa iga poigeqnu, atra tamo bunuj dena atra tamo kalil nami soqneq qaji nanği tulañ buñnjrejunu. ¹⁶ Dal anjam a marej, atra tamo nanği Livai aqa leñ na brantqab. Ariya Yesus a gam bei na atra tamo brantej. A ñambile ti siñgila ti unu. A gaigai degsim sqas. Gam dena a atra tamo brantej. ¹⁷ Agi Qotei na nami Kristus endegsi minjej,
 “Melkisedek a atra tamo soqnej
 dego kere ni bati gaigai atra tamo sqam.”

¹⁸ O ijo was, anjam dena iga poigeqnu, dal anjam nami soqnej qaji di singila saiqoji. Dal anjam dena iga aqaryaigwa keresai. Deqa Qotei na dal anjam di taqal waiyej. ¹⁹ Dal anjam dena iga boletgosaioqnej deqa Qotei na dal anjam di taqal waiyosiqa olo gam bunuj waqtetgej. Gam bunuj di tulan bolequja. Gam dena dal anjam namij di tulan bunyejunu. Deqa iga gam bunuj di dauryosim Qotei aqa areq giloqnsim a qa tariñoqnoqom.

²⁰⁻²¹ Qotei na Yesus giltosiqa minnej, “Ni atra tamo sqam.” Degsi minjsiqa aqa anjam di singilatej. Atra tamo nami soqneb qaji nanji dego Qotei na giltjroqnsiqa minjroqnej, “Ninji atra tamo sqab.” Ariya a aqa anjam di singilatosaioqnej. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenğrenyeb unu,

“Tamo Koba a na Kristus endegsi minnej,

‘Ni bati gaigai atra tamo sqam.’

Osiqa aqa anjam di singilatej. Deqa aqa anjam di a olo uratqa keresai.”

²² Deqa iga qalieonum, Qotei aqa anjam bunuj di tulan bolequja. Di kiyaaqa? Yesus a segi na anjam di gereiyej deqa. Anjam dena dal anjam namij tulan bunyejunu.

²³ Nami tamo gargekoba nanji atra tamo soqneb. Nanji moreñoqneb deqa nanji gaigai atra tamo sqa keresai. ²⁴ Ariya Yesus a gaigai sqas deqa a gaigai atra tamo sosim wauoqnqas. Tamo bei na aqa sawa oqa keresai. ²⁵ Deqa tamo unğasari Yesus aqa ñam na Qotei aqa areq gileqnu qaji nanji Yesus na torei elenqa kere. Di kiyaaqa? A gaigai nambile sosisq nanji qa Qotei pailyeqnu.

²⁶ Yesus a atra tamo gate deqaji unu deqa a na iga tulan aqaryaigwa kere. A gaigai Qotei aqa segi kumbra boleq di sosiq dauryeqnu. A une bei saiqoji. A Qotei aqa n̄amgalaq di tamo tulan boleqja. Qotei na a osi oqsiiq lan qureq di awotej unu. Deqa a une tamo nan̄go ambleq di sosai. A isaq di unu. ²⁷ Atra tamo gate nami qaji nan̄gi bati gaigai wagme ingi ingi oqnsib Qotei atraiyeqnu. Mati nan̄gi nan̄go segi une qa wagme ingi ingi oqnsib Qotei atraiyeqnu. Osib olo tamo un̄gasari nan̄go une qa dego Qotei atraiyeqnu. Ariya Yesus a wau degyosaieqnu. A bati qujai qa aqa segi jejamu n̄ambile sonaq osiqa Qotei atraiyej. ²⁸ Dal anjam a nami marej, mandam tamo nan̄gi atra tamo gate sqab. Tamo nan̄gi di singila saiqoji. Ariya bunuqna Qotei na olo anjam bei marsiqa anjam di singilatej. Anjam di aqa damu agiende. A na aqa segi Niri torei keretosiq a atra tamo gate atej. Deqa a bati gaigai atra tamo gate sqas.

8

Yesus a lan̄ qureq oqsiiq dia atra tamo gate unu

¹ Ijo anjam di aqa utru agiende. Atra tamo gate deqaji unu. Di Yesus qujai. A lan̄ qureq oqsiiq Mandor Koba aqa ban̄ woq di awejunu. ² A lan̄ qure qaji atra talq di atraiyo wau ojeqnu. Atra tal di Qotei aqa segi tal bole. Tamo bei na tal di atosai. Tamo Koba a segi na tal di atej.

³ Atra tamo gate nan̄go wau di nin̄gi qalie. Nan̄gi wagme ingi ingi oqnsib Qotei atraiyeqnu. Deqa Yesus a dego atra tamo gate sosiiqa aqa segi jejamu osiqa Qotei atraiyej. ⁴ Yesus a mandamq endi

so qamu a atra tamo sosai qamu. Di kiyaaqa? Livai aqa moma nanği segi mandamq endi atra tamo sosib wagme inği inği Qotei atraiyeqñub. Dal anjam a degsi unu. ⁵ Livai aqa moma nanği gaigai mandam qaji atra tal miligiq di waueqñub. Atra tal dena lan qure qaji atra tal iga lan suwi osorgeqñu. Moses a nami atra tal di atqa laqnaqa Qotei na tal sigitosiqa Moses osoryonaqa degsi atej. Agi Qotei na Moses endegsi minjej, “E mana goge dia atra tal sigitosim ni osormem. Deqa ni atra tal ti aqa inği inği kalil ti degsim gereiyime.” Qotei na nami Moses degsi minjej. ⁶ Ariya bini Yesus a atraiyo wau ojeqñu di wau tulan bolequja. Aqa wau dena atra tamo nami qaji nanço wau tulan bunyejunu. Yesus a Qotei aqa anjam bunuj singilatqa osiqa iga Qotei ti gago ambleq di tigelesosiqa yeba waiyej unu. Deqa anjam bunuj dena anjam namij di tulan bunyejunu. Inği bole bole bunuj Yesus na iga egwa marej qaji dena inği bole bole namij dego tulan bunyejunu.

Anjam bunuj a na anjam namij tulan bunyejunu

⁷ O ijo was ninği are qaliy. Anjam namij dena iga aqaryaigwa kere qamu Qotei a olo anjam bunuj marosai qamu. ⁸ Ariya Tamo Koba a na tamo unğasari nanço une babetnrsiqa endegsi marej, “Ninği quiy. E bati atonum unu. Bati di brantimqa e anjam bunuj qosisiy Israel nanği ti Juda nanği ti minjrit nanği qusib dauryqab. ⁹ Ijo anjam bunuj di anjam namij dego sai. E nanço moma nanği Isip sawaq dena joqsim gilsim mana goge dia ijo anjam namij nanği enjrem. Bati deqa nanği ijo anjam di dauryqa uratosib gotranjoqñeb deqa e

na kamba nanġi qoreinjrem. ¹⁰ Ijo anjam bunuj agiende. Bati bei brantimqa e na ijo dal anjam kalil osiy Israel nanġo areqaloq di atqai. Osiy nanġo are miligiq di dego nengrenyqai. Deqa e nanġo Qotei soqnit nanġi ijo segi tamo unġasari sqab. ¹¹ Sosib bati deqa nanġi kalil e qa geregere qalieqab. Deqa nanġi olo bunuqna nanġo was nanġi endegsi minjrqasai, ‘Niġi Tamo Koba a qa qalieoiy.’ Degsi minjrqasai. Nanġi kalil e qa qalieqab. Tamo ñam ti tamo ñam saiġoji nanġi ti kalil e qa qalieqab. ¹² Di kiyaaqa? E nanġi qa dulosiy nanġo une kobotetnjqai. Deqa bunuqna e nanġo une qa olo are qalqasai.” Tamo Koba a nami degsi marej.

¹³ Agi Qotei a marej, “E anjam bunuj qosqai.” A degsi marej deqa iga qalieonum, anjam a nami qosej qaji di olo namijej. Deqa anjam di sokiñalayosim torei koboqas.

9

Atra tamo gate nami qaji nanġi wagme aqa len atraiyeqñub

¹ Israel nanġi anjam namij dauryoqneb bati deqa nanġi mandam qaji atra talq di Qotei qa louoqneb. ² Atra tal di jagwa oqajqa tal bul. Tal miligiq di warum bei soqnej. Warum di aqa ñam “Getento Warum.” Warum miligiq di nanġi lam ti atra bijal ti atraiyqa bem ti atnab soqnej. ³ Getento warum qoreq di nanġi gara kobaquja bei gainteb. Gara aqa qoreq di warum bei soqnej. Warum di aqa ñam “Warum Tulañ Getento Koba.” ⁴ Qa sum koitib qurem quleqwjaja deqa marsib atra

bijal gol na gereiyosib warum dia atnab soqnej. Qotei aqa dal anjam so qaji nam mongum dego warum dia soqnej. Nam mongum aqa qalaq di gol na walateb. Nam mongum miligiq di lan qure qa inji uyo Qotei na nami Israel nangi anainjrej qaji di tabirq di atnab soqnej. Tabir di dego gol na gereiyeb. Nam mongum miligiq di Aron aqa walwelqa toqon nami qenjilitej qaji di atnab soqnej. Meninj aiyel Qotei a nami nango quraq di aqa dal anjam nengrenyej qaji di dego nam mongum miligiq di atnab soqnej. ⁵ Nam mongum aqa quraq di lan angro aiyel nango sigito qunun atnab soqnej. Lan angro aiyel nangi di Qotei aqa singila sigitoqnsib unub. Nango bari na nam mongum di kabutesoqnej. Nam mongum aqa qura di tamo ungasari nango une kobotetnrqajqa sawa. Bini e inji inji kalil deqa anjam koba marqasai.

⁶ Inji inji kalil deqaji atra tal miligiq di atnab sonabqa atra tamo nangi bati gaigai atra tal miligiq giloqnsibqa warum dia Qotei louqajqa wau yeqnub. ⁷ Ariya atra tamo gate a segi bati qujai qa wausau gaigai Warum Tulanj Getento Koba di miligiq giloqnsiqa aqa segi une qa ti tamo ungasari nango une qa ti len oqnsiqa Qotei atraiyeqnu. Tamo ungasari nangi di powo bole ti sosai deqa nangi une yeqnub. ⁸ O ijo was kalil, Mondor Bole na iga endegsi osorgeqnu, atra tal namij sonaqa iga Warum Tulanj Getento Koba di miligiq gilqajqa gam getenjejunu. ⁹ Atra tal dena kumbra bunuj bini branteqnu qaji di iga lanja suwi osorgeqnu. Tal dia atra tamo nangi wagne inji inji oqnsib Qotei atraiyeqnub. Ariya wagne inji inji dena tamo ungasari Qotei qa loueqnub

qaji nanngo are miligi gereiyetnjqra keresai. Deqa nanngi endegsi qalieqa keresai, “Bole, Qotei na gago une kobotetgekritqo.” Degyqa keresai. ¹⁰ O ijo was, anjam namij di a ingi uyo qa ti ya uyo qa ti yanso oqajqa ti jejamu ingi ingi qa ti segi mareqnu. Qotei na Israel nanngi anjam namij di enjrej. Di kiyaaqa? Nanngi anjam di dauryosib soqnib bunuqna a na olo gam bunuj gereiyqas.

Kristus na aqa segi len osiqa Qotei atraiyej

¹¹ Ariya Kristus a brantosiqa a gago atra tamo gate sosiqa ingi bole bole Qotei na mondon igga egwas qaji di osiqa lan qure qa atra tal miligiq gilej. Atra tal di tulan bolequja. Atra tal dena mandam qaji atra tal tulan bunyejunu. Mandam tamo nanngi na lan qure qaji atra tal di gereiyosai. ¹² Kristus a makau ti kaja du du ti nanngo len osiqa atra tal di miligiq gilosai. A aqa segi len osiqa bati qujai qa atra tal di miligiq gilej. Aqa wau dena a gago uneq na igga olo awaigej deqa igga nambile gaigai sqom. ¹³ Atra tamo nami qaji nanngi makau ti kaja du du ti nanngo len oqnsib Qotei atraiyeqnu. Osib makau nanngo damu koiteqnu skuleqnaq sum oqnsib tamo ungasari nanngo gateq di bilenteqnu. Nanngi na tamo ungasari une ti unub qaji nanngo jejamu yansetnjqajqa marsib kumbra degyeqnu. ¹⁴ Ariya Kristus aqa len na wagme nanngo len tulan bunyejunu. Kristus a jiga bei saiqoji. A gago jejamu yansetgosai. A gago are miligi yansetgej. Mondor gaigai sqas qaji a na Kristus singilatonaqa aqa segi nambile osiqa Qotei atraiyej. Osiqqa aqa len aiyej qaji dena gago are miligi yansetgej. Deqa igga qalieonum, igga Qotei

aqa n̄amgalaq di une saiqoji unum. Deqa iga moiyo qaji kumbra kalil uratqom. Osim Qotei n̄ambile gaigai unu qaji a qa are qaloqnsim wauetoqnqom.

Kristus aqa leñ na anjam bunuj singilatej

¹⁵ Yesus aqa leñ aiyej qaji dena iga bole aqaryaigej. Deqa iga Qotei aqa n̄amgalaq di tamo bole une saiqoji unum. Yesus a na Qotei aqa anjam bunuj singilatqa osiqa iga Qotei ti gago ambleq di tigelesosiqa yeba waiyej unu. Nami iga anjam namij aqa sorgomq di sosim bati deqa iga une yoqnsim laqnem. Onaqa Yesus a iga qa moisiq dena a iga olo awaigosiq gago une kobotetgej. Deqa iga ti tamo un̄gasari kalil Qotei na metnjreqnu qaji nan̄gi ti n̄ambile gaigai sqom. Qotei a nami marej, “E na n̄ambile di ijo segi an̄gro t̄int̄in̄ nan̄gi enjrqai.”

¹⁶ E mandam tamo nan̄go kumbra qa mer̄ngwai. Tamo bei a qaliego, a bunuqna moiqas. Deqa a pepa bei osim aqa an̄gro nan̄gi aqa in̄gi in̄gi kalil oqajqa marsim nan̄go n̄am nen̄gren̄yim sqas. A moiyoisaisoqnimqa aqa an̄gro nan̄gi aqa in̄gi in̄gi oqa keresai. A moiyimqa nan̄gi aqa in̄gi in̄gi oqab. ¹⁷ Tamo di a n̄ambile soqnimqa aqa anjam nen̄gren̄yej qaji di a laña sqas. Ariya a moiyimqa aqa anjam di singila ti sqas. ¹⁸ Dego kere nami atra tamo nan̄gi anjam namij singilatqa osibqa nan̄gi na wagme nan̄gi n̄umeq nab nan̄go leñ aiyoqnej. ¹⁹ Agi Moses a dal anjam kalil plaltosiq tamo un̄gasari nan̄gi minjrsiq koboonaqa a na makau ti kaja du du ti nan̄go leñ osiqa ya ti sil lent ti n̄amtañ aqa dani aqa n̄am hisop de ti turtosiq tamo un̄gasari nan̄go gateq di bilentej. Osiqa Qotei aqa lou gara

nengren aqa qoreq di dego bilentej. Sil lent di kaja du du nanjo jungum na gereiyo qaji. ²⁰ Moses a leñ bilentosiq marej, “Leñ endi aisiq Qotei aqa anjam singilatqo. Agi Qotei a nami ninji endegsi merngej, ‘Ninji anjam di dauryiy.’ ” ²¹ Osiqa Moses a olo leñ bilentonaqa atra tal ti atraiyqajqa inji inji ti nanjoq dego aiyej. ²² Deqa iga qalieonum, leñ na inji inji kalil yansqas. Leñ aiqasai di Qotei na tamo ungasari nanjo une kobotqasai. Dal anjam a degsi marqo.

Kristus a gago une kobotqa marsiqa aqa segi jejamu Qotei atraiyej

²³ Atra tal namij aqa inji inji dena lañ qaji inji inji laña sigitejunu. Atra tamo nanji na wagme nanjo leñ oqnsib dena inji inji di yanseqnub. Ariya wagme nanjo leñ na lañ qaji inji inji yansqa keresai. Leñ tulañ boledamu na segi lañ qaji inji inji yansqas. ²⁴ Iga qalie, Kristus a mandam qaji atra tal miligiq gilosai. Mandam qaji atra tal di tamo nanji na ateb. Tal di Qotei aqa atra tal bole laña sigitejunu. Kristus a lañ qureq oqej deqa bini a Qotei aqa areq di sosiqa iga qa waueqnu.

²⁵ Atra tamo gate nami qaji a wausau gaigai wagme nanjo leñ oqnsiqa Warum Tulañ Getento Koba di miligiq gileqnu. A aqa segi leñ osaieqnu. A wagme nanjo leñ oqnsiq miligiq gileqnu. Ariya Yesus a degyosaieqnu. A lañ qureq oqsiq bati qujai qa aqa segi jejamu osiq Qotei atraiyej. A bati gargekoba degyosaiqnej. ²⁶ A bati gargekoba degyoqnej qamu Qotei na nami mandam atej bati deqa a jaqatin oqnsiq bosiq bosiq agi bini olo jaqatin eqnu qamu. Ariya diño bati jojomoqo

deqa Kristus a bati qujai qa mandamq aisiq gago une kobotqa marsiq aqa segi jejamu osiq Qotei atraiyej. ²⁷ Iga qalie, tamo kalil nanqi bati qujai qa moiyeqñub. Mondoñ nanqi Qotei aqa ulatamuq di brantib a nanqo une qa nanqi peginjrqa. ²⁸ Dego kere Kristus a bati qujai qa tamo gargekoba nanqo une qoboiyetñjrqa marsiqa aqa segi jejamu osiq Qotei atraiyej. Ariya mondoñ a lan qureq na bqas. Bati deqa a na tamo unqasari nanqo une olo qoboiyetñjrqasai. A bosim tamo unqasari a qa tariñeqñub qaji nanqi torei elenqas.

10

Wagme nanqo len na gago une kobotqa keresai

¹ Moses aqa dal anjam aqa wau agiende. Dal anjam na inqi bole bole Qotei a mondoñ iga egwas qaji di iga lanja suwi osorgeqñu. Damu osorgo-saieqñu. Atra tamo gate nanqi wagme inqi inqi oqnsib wausau gaigai Qotei atraiyeqñub deqa iga qalieonum, dal anjam na tamo unqasari Qotei aqa areq gileqñub qaji nanqi torei boletñjrqa keresai. ² Wagme inqi inqi dena tamo unqasari Qotei qa loueqñub qaji nanqo une yansetñjrqa kere qamu atra tamo gate nanqi na olo atraiyosai qamu. Deqa tamo unqasari nanqi nanqo une qa olo are gulbein-jrosai qamu. ³ Ariya atra tamo gate nanqi wausau gaigai wagme inqi inqi di oqnsib Qotei atraiyeqñub. Deqa tamo unqasari nanqi nanqo une qa olo are qaloqnsib are gulbe ti unub. ⁴ Kumbra di aqa utru agiende. Makau ti kaja du du ti nanqo len na tamo unqasari nanqo une kobotetñjrqa keresai bole sai.

⁵ Deqa Kristus a mandamq aiqa osiqa endegsi pailyej,

“O Abu, ni atraimqajqa wagme inği inği qa arearetmosaieqnu.

Deqa e ijo segi jejamu osiy ni atraimqai. Ijo jejamu di agi ni na e gereiyetbem.

⁶ O Abu, atra tamo nanği na tamo unğasari nanço une qa aqaryainjrqa maroqnsib wagme inği inği oqnsib nıamyuwo na koitoqnsib ni atraimeqnu.

Ni inği inği deqa arearetmosaieqnu.

⁷ Deqa e ni endegsi pailmonum,

‘O Qotei, e bonum.

Agi nami anjam degsib e qa nenğrenyeb.

Bini e ino areqalo dauryqa bonum.’” Kristus a mandamq aiqa osiqa degsi Qotei pailyej.

⁸ Agi Kristus a namoqna pailyej, “O Abu, ni atraimqajqa wagme inği inği qa arearetmosaieqnu. Atra tamo nanği na tamo unğasari nanço une qa aqaryainjrqa maroqnsib wagme inği inği oqnsib nıamyuwo na koitoqnsib ni atraimeqnu. Ni inği inği deqa arearetmosaieqnu.” O ijo was, dal anjam a nami atraiyqajqa inği inği deqa marej. ⁹ Ariya bunuqna Kristus a olo pailyej, “O Qotei, e ino areqalo dauryqa bonum.” A degsi pailyej deqa iga qalieonum, a kumbra namij di taqal waiyosiqa olo kumbra bunuj atej. ¹⁰ Yesus Kristus a Qotei aqa areqalo dauryosiq deqa a bati qujai qa aqa segi jejamu osiqa Qotei atraiyej. Wau dena Yesus na iga elenosiqa Qotei aqa segi kumbra boleq di atej.

Yesus aqa lenj na gago une kobotetgej

¹¹ Atra tamo kalil nanği bati gaigai atra tal miligiq giloqnsibqa nanço wau yeqnu. Nanği bati gargekoba wagme inği inği oqnsib Qotei atraiyeqnu. Inği inği dena tamo unğasari nanço une kobotetnjrqā keresai. ¹² Ariya Kristus a bati qujai qa gago une kobotqa marsiqa aqa segi jējamu osiqa Qotei atraiyej. Osiqa lan çureq oqsıq dia Qotei aqa ban woq di awoej. Deqa aqa atraiyo wau di gaigai sqas. ¹³ A Qotei aqa ban woq di awe-sosiqa mondonj Qotei na aqa jēu tamo kalil nanği osim aqa sinğaq di koroinjrqajqa deqa tariñeqnu. ¹⁴ Yesus a bati qujai qa aqa segi jējamu osiqa Qotei atraiyej. Wau dena a na tamo unğasari a nami Qotei aqa segi kumbra boleq di atej qaji nanği torei boletnjrej. Deqa nanği bati gaigai une saiçoji sqab.

¹⁵ Anjam deqaji Mondor Bole na dego iga mergeqnu. Agi a endegsi mergeqnu, ¹⁶ “Tamo Koba a marej, ‘Ijo anjam bunuj agiende. Bati bei brantimqa e na ijo dal anjam kalil osiy tamo unğasari nanço are miligiq di atqai. Osiy nanço areqaloq di dego nenğrenjyqai.’ ” ¹⁷ Osiqa olo anjam bei dego totoryosiq endegsi marej, “E nanço une kobotetnjrqai deqa bunuqna e nanço une qa olo are qalqasai.” ¹⁸ O ijo was, Qotei na gago une torei kobotej deqa atraiyo inği bei na gago une olo kobotqa keresai bole sai.

Iga Warum Tulanj Getento Koba di miligiq gilqa kere

¹⁹ O ijo was kalil, Yesus aqa lenj aiyej qaji dena gago une kobotetgej. Deqa iga Warum Tulanj

Getento Koba di miligiq giloqnqom. Iga ulaqasai. Warum di agi Qotei aqa atra talq di unu. ²⁰ Yesus a segi na nambile qa gam bunuj waqtetgosiqa a segi namoosiq warum di miligiq gilsiq gara gainejunu qaji dena torei miligiq gilej. Gara di Yesus aqa segi jejamu. ²¹ Gago atra tamo gate unu agi Yesus. Deqa a na Qotei aqa tamo ungasari kalil nanqi taqatnjreqnu. ²² A gago kumbra uge kalil qa are qalsiqa aqa segi len bilentonaga aisiq gago are miligi yansetgej. Deqa iga ya na yanso em. Yesus aqa wau dena iga qalieonum, iga Qotei aqa nãmgalaq di une saiqoji unum. Deqa kumbra gisañ kalil gago are miligiq di unu qaji di iga taqal waiyqom. Osim Qotei qa gago areqalo torei sinjilatosim aqa areq giloqnqom. ²³ Iga qalie, inqi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di a na egwas. A uratqasai. Deqa iga Qotei aqa ñam sinjila na ojsim boleq di maroqnsim inqi bole bole deqa tarinoqnqom. Iga areqalo aiyeltqasai. ²⁴ Iga gago Kristen was nanqo are tigeltetnjroqnmqa nanqi qalaqalaiyo kumbra ti kumbra bole bole ti dauryoqnqab. ²⁵ Osim iga Qotei aqa ñam qa korooqnqom. Iga kumbra di uratqasai. Kristen was qudei nanqi koroqajqa asginjreqnu. Deqa iga nanqi sinjilatnjroqnqom. Ninqi qalie, Yesus a olo bqajqa bati jojomqo.

Iga Qotei aqa Niri qoreiyqasai

²⁶ Ninqi quiy. Iga Yesus aqa anjam bole qalieonum deqa bunuqna iga diqosim gago segi areqalo na une yoqnqasai. Yoqnqom di Qotei na gago une kobotetgwasai. Osim atraiyqajqa inqi

bei iga egwasai. ²⁷ Iga une yoqnqom di iga pegigwajqa bati qa ulaosim tarinqom. Pegigwajqa bati deqa Qotei na aqa jeu tamo kalil nanği ojelenosim nıamyuwo kanğan kobaq di breinjrqas. ²⁸ Iga qalie, tamo bei a Moses aqa dal anjam gotranjımqa tamo aiyel kiyo tamo qalub kiyo aqa une unsib boleq di maribqa tamo unğasari nanği a qa dulqasai. Nanği a qalib moıqas. ²⁹ Ariya tamo bei a Qotei aqa Niri qoreiyosim aqa ñam ugeugeiyqas di aqa une deqa a gulbe tulan kobaquja oqas. Aqa gulbe dena dal anjam gotranjo qaji tamo aqa gulbe tulan bunyqas. Tamo di a nami Qotei aqa anjam bunuj Yesus aqa len na singilatej qaji di dauryoqnej. Osiqa a Qotei aqa segi kumbra boleq di soqnej. Ariya a olo Yesus aqa len di ugeugeiyosim Qotei aqa Mondor iga qa are boleiyeqnu qaji aqa ñam ugetqas di a gulbe tulan kobaquja oqas. ³⁰ Iga qalieonum, Qotei a nami endegsi marej, “Tamo nanjo une kalil e segi na kambatosiy awai uge enjrqai. Di ijo segi wau.” Osiqa marej, “Tamo Koba a na aqa tamo unğasari nanjo une qa peginjrqas.” ³¹ O ijo was, Qotei nıambile unu qaji a na tamo bei nıolawotqas di a tulan ulaugetqas.

Nunjo areqalo Yesus qa singilateqñub qaji di geregere ojesoqnıy

³² Nıngi are qaliy. Nami Qotei a nunjo areqalo suwantetnğonaqa bati deqa jeu tamo nanği na gulbe ti jaqatin ti gargekoba nıngi enjoqneb. Engeqnab nıngi singila na tigelooqsib gulbe di gotranjoqneb. ³³ Jeu tamo nanği dena nunjo Kristen was qudei nanği joqoqnsib tamo unğasari kalil

nanngo n̄amdamuq di tigelt̄njroqnsib nanngo n̄am mis-
 ilin̄yoqnsib nan̄gi ugeugein̄jroqneb. Yeqnab nin̄gi
 na nun̄go Kristen was nan̄gi di betern̄jroqnsib
 sin̄gilat̄njroqneb. ³⁴ Jeu tamo nan̄gi dena nun̄go
 Kristen was qudei nan̄gi ojoqnsib tonto talq di
 breinjreqnab sonabqa nin̄gi na tonto tamo nan̄gi
 deqa are qaloqnsib nan̄gi geregerein̄jroqneb. Bati
 di jeu tamo nan̄gi dena nin̄gi qudei nun̄go in̄gi in̄gi
 yaingoqneb. Ariya nin̄gi deqa are ugeingosaioqnej.
 Nin̄gi areboleboleingoqnej. Di kiyaga? Nin̄gi qalie,
 in̄gi di lan̄a mandam qaji in̄gi. In̄gi bati gaigai sqas
 qaji di tulan̄ bolequja. Mondon̄ nin̄gi in̄gi di oqab.
 Di nin̄gi qalie.

³⁵ Kumbra bole nin̄gi nami yoqneb qaji deqa
 olo are qaloqnsib yoqniy. Osib nun̄go areqalo
 Yesus qa sin̄gilateq̄nub qaji di geregere ojesoqniy.
 Nin̄gi olo urataib. Nin̄gi uratqasai di mondon̄ nin̄gi
 awai tulan̄ boledamu oqab. ³⁶ Nin̄gi nun̄go gulbe
 kalil qoboiyoqnsib sin̄gila na tigelesoqniy. Nin̄gi
 degyqab di Qotei na nin̄gi sin̄gilat̄ngimqa nin̄gi aqa
 areqalo dauryekritosib mondon̄ in̄gi bole bole a
 nami nin̄gi en̄gwa marej qaji di nin̄gi oqab. ³⁷ Agi
 Qotei aqa anjam bei nami endegsib nen̄gren̄yeb
 unu, “Sokiñala tamo bunuqna bqas qaji di a bqas.
 Deqa a tarin̄sokobaiyqasai. A urur boqujatqas. ³⁸ Ijo
 segi tamo un̄gasari bole nan̄gi e qa nan̄go areqalo
 sin̄gilatqab di nan̄gi n̄ambile sqab. Nan̄gi na e qor-
 eibqab di e nan̄gi qa areboleboleibqasai.”

³⁹ O ijo was, iga Qotei qoreiyosim padalqasai.
 Tamo qudei nan̄gi degyeqnub. Ariya iga tamo
 deqaji sai. Iga Qotei qa gago areqalo sin̄gilato qaji
 tamo. Deqa iga n̄ambile gaigai sqom.

11

Iga Qotei qa gago areqalo singilatqajqa kumbra

¹ Iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum di aqa utru agiende. Iga qalieonum, ingi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di iga oqajqa tariņesoqnimqa a na egwas. Iga gago ņamdamu na ingi di unqa keresai di unĝum. Iga ingi di oqom.

² Qotei aqa tamo unĝasari nami soqneb qaji nanĝi a qa nanĝo areqalo singilatoqneb deqa a nanĝi qa maroqnej, “Nanĝi tamo bolequja.” ³ O ijo was, iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum deqa iga endegsi poigeqnu, bole, Qotei a anjam segi marnaqa laŋ ti mandam ti brantej. Ingi ingi iga unqa keresai qaji di Qotei na elenosiqa dena a ingi ingi kalil iga uneqnum qaji di gereinjrej. Iga degsi poigeqnu.

Abel na Enok na Noa na nanĝi qalub

Qotei qa nanĝo areqalo singilateb

⁴ Abel a Qotei qa aqa areqalo singilatosiq deqa a ingi bei Qotei atraiyonaqa Qotei a ingi deqa tulaŋ arearetej. Kein a dego ingi bei Qotei atraiyej. Ariya Qotei a Kein aqa atraiyo ingi deqa arearetosai. Kumbra dena iga osorgeqnu, Abel a Qotei aqa ņamgalaq di tamo bole une saiqoji soqnej. Abel a moiyej ariya a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa bini a Qotei aqa anjam iga mergobuleqnu.

⁵ Enok a dego Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa a moiynosai. A ņambile sonaqa Qotei na a osiq laŋ qureq oqej. Oqnaqa tamo unĝasari nanĝi a qa ņamoqneb a olo unosai. Kumbra dena iga osorgeqnu, Qotei na Enok laŋ qureq osi oqosaisosiqa a Enok aqa kumbra qa tulaŋ arearetoqnej. ⁶ O ijo was, ninĝi Qotei aqa areq gilqa osibqa ninĝi mati

a qa nuŋgo areqalo siŋgilatosib endegsib mariy, “Bole, Qotei a unu. Deqa iga a qa ŋamosim gilsim itonam a na awai boledamu egwas.” O ijo was, niŋgi degsib marqab di Qotei a niŋgi qa tulaŋ arearetqas. Tamo naŋgi Qotei qa naŋgo areqalo siŋgilatqasai di a naŋgi qa arearetqa keresai.

⁷ Noa a dego Qotei qa aqa areqalo siŋgilatej. Deqa Qotei na minjej, “E bunuqna awa qarinyit bosim mandam kalil keretqas. Deqa ni qobuŋ gereiyime.” Noa a awa unosaisosiqa a Qotei aqa anjam di dauryosiqa aqa angro naŋgi ti aqa uŋa a ti padalaib deqa qobuŋ gereiyej. Aqa kumbra dena a na tamo uŋgasari kalil mandamq di soqneb qaji naŋgo une babetnjrej. A Qotei qa aqa areqalo siŋgilatej deqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.

Abraham Sara wo naŋgi Qotei qa naŋgo areqalo siŋgilateb

⁸ Abraham a dego Qotei qa aqa areqalo siŋgilatej. Deqa Qotei na Abraham metonaqa a Qotei aqa anjam dauryosiqa mandam mutu bei Qotei na a yqajqa minjej qaji deq gilej. A sawa qabitqas kiyodi a qalieosaisosiqa gilej. ⁹ A Qotei qa aqa areqalo siŋgilatej deqa a gilsiq mandam mutu dia brantosiq yaun tamo soqnej. Mandam mutu di agi Qotei na a yqajqa minjej. A di sonaqa Qotei na minjej, “Mondoŋ e na ino moma naŋgi mandam mutu endi enjrqai.” Onaqa Abraham a mandam mutu dia laqnsiq jagwa oqajqa tal gereiyognsiq di ŋeioqnej. A na Aisak Jekop wo naŋgi joqsiqa koba na soqneb. Qotei na naŋgi aiyel dego minjrej, “Mondoŋ e na nuŋgo moma naŋgi mandam mutu

endi enjrqai.” ¹⁰ Abraham a lan qureq oqsim dia sqajqa deqa are qaloqnsiq tariñoqnej. Lan qure di bati gaigai sqas. Lan qure agi Qotei a segi na gereiyej unu.

¹¹ Abraham aqa n̄auñ Sara a dego Qotei qa aqa areqalo siñgilatej. Deqa a tulan qeliosiqqa marej, “Bole, e an̄grotqai. Anjam Qotei na merbej qaji di a uratqasai. A dauryqas.” Sara a degsi marej deqa Qotei na aqa miligi gereiyetonaqa a gumañej.

¹² Abraham a dego qeliosiqqa a moiqajqa bati jomonaqa Qotei na a siñgila yonaqa a an̄gro mel qujai n̄ambabtej. Onaqa bunuqna aqa moma nan̄gi tulan gargekobaeb. Bongar tulan gargekoba unub dego kere Abraham aqa moma nan̄gi ulul bul tulan gargekobaeb. Deqa sisiyqa keresai.

¹³ O ijo was, Abel na Enok na Noa na Abraham na Sara na nan̄gi kalil Qotei qa nan̄go areqalo siñgilate sosib moreñeb. Nan̄gi mandamq endi sosibqa in̄gi bole bole Qotei a nami nan̄gi enjrqa minjrej qaji di nan̄gi osai. Nan̄gi in̄gi di oqajqa tariñesobqqa isaq na in̄gi di unsib deqa areboleboleinjrej. Deqa nan̄gi maroqneb, “Iga mandamq endi so boleiyqasai. Iga mandamq endi yaun̄ tamo bulosim sokiñala sosim bunuqna iga mandam endi uratqom.”

¹⁴ O ijo was, iga qalieonum, tamo un̄gasari anjam degsib mareqnub qaji nan̄gi nan̄go segi sqajqa sawa boleq oqwajqa are qaleqnub. ¹⁵ Nan̄gi nan̄go qure utruq olo aiqajqa deqa are qaleb qamu nan̄gi puluosib aiyeb qamu.

¹⁶ Ariya nan̄gi nan̄go qure utruq olo aiqajqa are qalosaieqnub. Nan̄gi sawa tulan boledamu agi lan̄ qureq di unu qaji deq oqwajqa are qaleqnub. Tamo un̄gasari nan̄gi dena Qotei endegsib minje-

qñub, “Ni gago Qotei.” Yeqnaqa Qotei a nanngo Qotei sqajqa jemaiyosaieqnu. Nanngi a qa nanngo areqalo sinqilateqñub deqa a nanngo qure agi lan goge dia gereiyetñjrej unu.

¹⁷ Abraham a Qotei qa aqa areqalo bole sinqilatej kiyo sai kiyo di Qotei a tenemtqa osiqa endegsi minnej, “Ni ino segi angro qujai Aisak qalsim e atraibe.” Onaqa Abraham a Qotei aqa anjam di uratosai. Bole, Qotei na nami minnej, “E na ino moma nanngi mandam mutu endi enjrqai.” Ariya a Qotei qa aqa areqalo sinqilatej deqa a Aisak osiq Qotei atraiyqa gilej. ¹⁸ Agi Qotei a nami Abraham minnej, “Aisak aqa leñ na ino moma nanngi bum-branyqab.” ¹⁹ Abraham a Aisak qalqa osiqa endegsi are qalej, “E Aisak qalitqa, unqum, Qotei na a olo subq na tigeltqa kere.” Abraham a degsi are qalsiq sonaqa Qotei na saidyej, “Ni Aisak qalaim.” Deqa iga yawo anjam endegsi marqom, Qotei na Aisak subq na tigeltobulosiq olo Abraham yej.

Aisak na Jekop na Josep na nanngi qalub Qotei qa nanngo areqalo sinqilateb

²⁰ Aisak a dego Qotei qa aqa areqalo sinqilatosiqa Jekop Iso wo nanngo gateq di aqa ban atetñjrsiqa nanngi qa pailiyosiqa kumbra bunuqna nanngoq di brantqas qaji deqa nanngi minjrej.

²¹ Jekop a dego Qotei qa aqa areqalo sinqilatosiqa Josep aqa angro aiyel nanngo gateq di aqa ban atetñjrsiqa nanngi qa pailyej. A tulan qeliosiq moiqa jojomosiq deqa a na aqa walwelqa toqon ojsiq sinqa pulutosiq Qotei qa louej.

²² Josep a dego Qotei qa aqa areqalo sinqilatosiq deqa a tulan qeliosiq moiqa jojomosiq a na aqa

was nanġi endegsi minjrej, “Niġi na nuġo moma agi Israel nanġi minjribqa bunuqna nanġi Isip sawa uratoqnsibqa bati deqa nanġi ijo tanu osi gilqab.”

Moses a Qotei qa aqa areqalo sinġilatej

²³ Ariya Moses aqa ai abu nanġi dego Qotei qa nanġo areqalo sinġilateb. Deqa Moses a nambabonaqa nanġi a osib bai qalub a ulitonab soqnej. Nanġi qalieeb, Moses a anġro tulaġ bolequja. Nanġi Isip nanġo mandor koba ulaiyosai deqa nanġi aqa anjam gotranjosib Moses ulitonab soqnej.

²⁴ Sosiqa tamo kobaqujaonaqa Isip tamo unġasari nanġi na minjoqneb, “Ni Isip nanġo mandor koba aqa asi aqa anġro.” Onaqa Moses a Qotei qa aqa areqalo sinġilatosiq deqa a aqa segi n̄am aguq atsiqa nanġo anjam di quqwa uratoqnej.

²⁵ A endegsi are qalej, “Qotei aqa tamo unġasari agi Israel nanġi gulbe ti unub. Deqa unġum, e nanġi koba na sosiy gulbe oqnqai. Une qa arebolebole a sokiñalayosim koboqas. Di e uratqai.” ²⁶ Osiqa olo endegsi are qalej, “E Kristus aqa n̄am qa jemaï oqai di kere. Mondon e awai tulaġ boledamu oqai. Awai dena silali ti n̄oro ti kalil Isip sawaq endi unu qaji di tulaġ bunyejunu.” Moses a awai boledamu di oqa marsiq deqa a degsi are qalej. Osiqa Qotei qa aqa areqalo sinġilatej.

²⁷ Moses a Qotei qa aqa areqalo sinġilatosiq deqa a tigelosiq Isip sawa uratosiq gilej. Isip nanġo mandor koba a Moses qa minjin oqetej ariya Moses a deqa ulaosai. Qotei agi iga unosaieqnum qaji di Moses na unobulosiq deqa a sinġila na

tigelosiq Isip sawa uratosiq gilej. ²⁸ Moses a Qotei qa aqa areqalo singilatosiq deqa a na Israel tamo ungasari nanqi minjrnaqa nanqi kaja du du ñumsib nango damu uyeb. Uysib kaja du du nango len ainaqa di osib Qotei na aqa lan angro bei qarinyim bosim Israel nango angro matu nanqi ñumaim deqa len di nango siranmeq di liyeb.

*Tamo ungasari tulan gargekoba nanqi
Qotei qa nango areqalo singilatoqneb*

²⁹ Israel nanqi Qotei qa nango areqalo singilatosib deqa nanqi Yuwal Lentq di gentosib mandam boleq aisib walwelosib gileb. Gileqnab Isip nanqi na nanqi daurnjrsib yuwal ambleq aisib ya uysib moreneb.

³⁰ Bunuqna Israel nanqi Qotei qa nango areqalo singilatosib deqa nanqi Jeriko qure agutosib kalilyo bati 7 yonabqa qure aqa dadan kalil ululonqeb.

³¹ Sambala unja Rahap a dego Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa Israel tamo aiyel nanqi lumu na Jeriko qure unqa bonabqa a na nanqi aiyel osiqa lawo na gereinjrsiqa ulitnjrej. Qure deqaji tamo ungasari nanqi Qotei aqa anjam gotranjoqneb deqa Qotei na nanqi kalil padaltnjrej. Rahap a segi Qotei na uratonaq bole soqnej.

³² Gideon na Barak na Samson na Jepta na Devit na Samuel na Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nanqi dego Qotei qa nango areqalo singilatoqneb. E nanqi qa olo ningi saingwajqa bati keresaiibqo.

³³ Nanqi Qotei qa nango areqalo singilatoqneb deqa nanqi na mandor kokba nanqi qoto itnjroqnsib qoto bunjoqneb. Osib kumbra bole tintinj yoqneb.

Ingi bole bole Qotei na nami nanği enjrq̄a min-jrej q̄aji di nanği elenjoq̄neb. Laion nanği boq̄n-sib nanği uyq̄a laq̄nab nanği na nango medabu getentetnjroq̄neb. ³⁴ Namyuwo na nanği koitnjrq̄a laq̄naq̄ nanği olo n̄amyuwo mosotoq̄neb. Jeu tamo nanği boq̄nsib serie na nanği n̄umq̄a laq̄nab nanği jaraiyoq̄neb. Nanği segi siŋgila saiq̄oji sonab Qotei na olo nanği siŋgilatnjroq̄nej. Nanği siŋgilaoq̄nsib qotoq̄nsib sawa bei bei q̄aji nanği teteinjroq̄neb. ³⁵ Uŋgasari qudei nango aŋgro nanği moreŋeq̄nab Qotei na olo subq̄ na tigeltnjroq̄nej. Jeu tamo nanği na Qotei aq̄a tamo qudei nanği tonto talq̄ di breinjroq̄nsib jaq̄atiŋ koba enjroq̄neb. Osib min-jroq̄neb, “Niŋgi Qotei q̄oreiyib iga niŋgi uratŋgim niŋgi tonto talq̄ dena oq̄edq̄ab.” Onaq̄a nanği na saidosib minjroq̄neb, “Sai. Mondonj iga olo subq̄ na tigelosim n̄ambile tulaŋ boledamu oq̄om. Deq̄a uŋgum, bini iga jaq̄atiŋ oq̄nsim unum di kere.”

³⁶ Jeu tamo nanği na Qotei aq̄a tamo uŋgasari qudei nanği misilin̄njroq̄nsib kumbain̄njroq̄neb. Osib nanği tonto talq̄ di breinjroq̄nsib sil siŋgila kokba na nanği tontnjroq̄neb. ³⁷ Osib Qotei aq̄a tamo uŋgasari qudei nanği meniŋ na n̄umoq̄nsib moiyoŋnjroq̄neb. Osib olo qudei nanği serie na giŋgeŋnjreq̄nab moreŋoq̄neb. Osib olo qudei nango jejamu q̄aja na q̄ametnjroq̄neb. Nanği qudei gara bolesai deq̄a nanği kaja nango juŋgum na gara gereiyiq̄nsib jugoq̄neb. Nanği iŋgi iŋgi tulaŋ saiinjrej deq̄a nanği laŋa soq̄neb. Jeu tamo nanği na nanği gulbe enjroq̄nsib tulaŋ ugeugeinjroq̄neb. ³⁸ Tamo uŋgasari nanği di tulaŋ ugeosib soq̄neb deq̄a nanği wadau sawaq̄ di, manaq̄ di, meniŋ

kokba miligiq di, sub miligiq di laqneb. Nanği Qotei qa nanġo areqalo sinġilatoqneb deqa nanği kumbra bole yoqneb. Nanği tamo unġasari kalil mandamq di soqneb qaji nanği bul sai. Nanġo kumbra tulaġ bolequja.

³⁹ Nanği kalil Qotei qa nanġo areqalo sinġilatoqneb deqa nanği aqa ŋamgalaq di tamo unġasari tulaġ bolequja soqneb. Ariya inġi bole bole Qotei na nanği enjrqa minjrej qaji di nanği osaiοqneb. ⁴⁰ Di kiyaaqa? Qotei na olo inġi tulaġ boledamu bei iga egwajqa marsiqa gereiyej unu. Mondon a na iga ti nanği ti turtgosim iga kalil koba na inġi boledamu di egwas. Osim dena a na iga kalil torei boletgwas.

12

Iga Yesus koqyesosim a qa gago areqalo sinġilatqom

¹ Tamo unġasari nami soqneb qaji nanği di Qotei qa nanġo areqalo sinġilatoqneb deqa bini nanği laġbi bul iga agutgesonab iga nanği unjreqnum. Unjreqnum deqa iga sinġila na gurgurobuloqnsim bubuŋoqnqom. Qotei na iga giltgej deqa iga gurguroqnimqa gulbe qudei na iga getentgwa laqnimqa iga gulbe di olo gotranjoqnqom. Une qudei gagoq di beteqajqa laqnu qaji di dego iga gotranjoqnqom. ² Osim iga Yesus koqyoqnsim gurgurqom. Iga Qotei qa gago areqalo sinġilateqnum di Yesus a segi utru. Bunuqna a na gago areqalo di torei keretqas. Yesus a nami qalieej, a ŋamburbasq di moism bunuqna a olo tulaġ areboleboleiyqas. Jeu tamo nanği a qa maroqneb, “A tamo uge deqa

a moiqas.” Ariya Yesus a deqa jemaiyosai. A aqa are singilatosisq namburbasq di moiyej. Bini a olo lan qureq di Qotei aqa awo jaram ban woq di awejunu.

Qotei na iga tingitgwa marsiqa gulbe egeqnu

³ Ningi geregere are qaliy. Une tamo nanji Yesus qa tulan ugeoqnsib a jeuteqnab a singila na tigelesoqnej. Ningi dego singila na tigelesoqniy. Ningi ulaaib. Osib asingaiq. ⁴ Bole, ningi une go-tranyqajqa singilakobaeqnub. Ariya jeu tamo nanji na kamba ningi moiyoṅgosaieqnub. ⁵⁻⁶ O ijo was, Qotei a nami anjam bei ningi merngej. Ningi anjam deqa are walṅwo kiyo? A ningi dalṅwa osiqa endegsi merngej, “O ijo angro, e nuṅgo Tamo Koba. Deqa e ningi tingitṅwa marsiyqa gulbe engoqnit ningi gulbe di qoboiyqa asingaiq. Osib are gul-beingaiq. Ningi quiy. Tamo unṅasari e qalaqalain-jreqnum qaji nanji di e na olo tingitnjreqnum. Tamo unṅasari e ijo segi angro qa mareqnum qaji nanji di e na olo gulbe enjreqnum.” Qotei a ningi aqa segi angro sqa marsiq deqa anjam degsi merngej. Ningi anjam deqa olo are walṅwo kiyo?

⁷ O ijo was, Qotei na ningi tingitṅgoqnsim gulbe engoqnimqa ningi singila na tigeloqnsib gulbe di qoboiyoqniy. Abu nanji na nanṅo angro nanji gaigai tingitnjreqnub dego kere Qotei na ningi tingitṅgeqnu. ⁸ Qotei na aqa angro kalil nanji gaigai tingitnjreqnu. A na ningi tingitṅwasai di ningi aqa angro sqa keresai. Ningi gam qaji unṅa aqa angro bul sqab. ⁹ Ningi are qaliy. Gago mandam qaji abu nanji na iga tingitgoqneb. Deqa iga nanṅo ñam soqtoqnem. Ariya gago lan qaji Abu

a gago qunun taqateqnu. Deqa iga aqa sorgomq di geregere sosimqa aqa ñam tulan soqtoqnqom. Osim dena iga ñambile sqom. ¹⁰ Gago mandam qaji abu nanqi sokiñala sosib nanqo segi areqalo dauryosib iga tingitgoqneb. Ariya Qotei na iga geregere aqaryaigwajqa osiq iga tingitgeqnu. Di kiyaaqa? Iga aqa segi kumbra boleq di sqajqa deqa. ¹¹ Bole, Qotei na iga tingitgwa maroqnsiq gulbe egeqnaqa iga areboleboleigosaieqnu. Iga are gulbeigeqnu. Ariya bunuqna gulbe dena iga singilatgimqa iga kumbra bole tintin dauryqajqa geregere qalieqom. Osim dena iga lawo na sqom.

Ninigi Qotei aqa segi kumbra bole dauryiy

¹² Deqa nunqo ban a laesqas di ninigi na olo singilatosib wauoqniy. Nunqo sinqa tombol dego laesqas di ninigi olo singila na tigelesoqniy. ¹³ Tigelesosib gam bole dauryosib walweloqniy. Ninigi degyqab di nunqo sinqa ugeqasai. Nunqo sinqa olo boleqas.

¹⁴ Ninigi tamo kalil nanqi ti koba na geregere lawo na sqajqa singilaoqniy. Osib ninigi Qotei aqa segi kumbra bole dego dauryqajqa singilaoqniy. Tamo a Qotei aqa segi kumbra bole dauryqasai di a Tamo Koba unqa keresai. ¹⁵ Ninigi geregere ñam atoqnsib soqniy. Qotei a ninigi qa are boleieyqnu aqa kumbra di ninigi qudei olo uratosib ulonqo uge. Namtanq oqsiiq gei uge uge ateleneyqnu dego kere nunqo ambleq di tamo bei a are uge ti sosim kumbra uge uge babtoqnimqa ninigi na saidiy. Tamo dena ninigi niñaqngimqa ninigi Qotei aqa ñamgalaq di jiga ti so uge. ¹⁶ Ninigi na Kristen tamo unqasari nanqi saidnjribqa nanqi sambala kumbra yaib.

Osib Qotei qoreiyaib. Agi Aisak aqa niri Iso a Qotei qoreiyej. Osiqa a angro matu soqnej deqa are qalosaioisq ingi bole bole aqa abu na nami a yqajqa minnej qaji di qarinyosiq dena ingi uyo bei awaiyosiq uyej. ¹⁷ Ningi qalie, bunuqna Iso a aqa abu aqa ingi bole bole di olo oqajqa marnaqa Qotei na saidyej. Deqa a akamugetej. Aqa kumbra uge yej qaji di a olo uratosim are bulyqajqa gam saiiyej.

Ningi Jerusalem bunuj lan goge di unu qaji deq belejeb

¹⁸ Nami Israel nanqi Sainai mana utru jomyosib dia namyuwo ti ambru ti jagwa ti unoqneb. Nango ban na mana di ojoqneb. Ariya ijo was, ningi ingi ingi deq bosai. ¹⁹ Israel nanqi Sainai manaq di gul anjam quoqnsib Qotei aqa kakro dego quoqneb. Osib ulaugeteb. Deqa nanqi Moses minjeb, “Qotei a olo anjam bei mergaiq.” ²⁰ Nanqi Qotei aqa anjam di qusib ulaugeteb. Agi Qotei na nanqi endegsi minjrej, “Tamo bei kiyo wagne bei kiyo mana endeq oqimqa ningi a meniņ na qalib moyem.” Qotei na nanqi degsi minjrej. ²¹ Manaq di nanqi ingi ingi di unoqnsib deqa nanqi tulan ulaugeteb. Moses a dego mana deqa ulaosiq marej, “E ulaugetosim tulan ginda gindaņeqnum.”

²² Ariya ningi ingi ingi deq bosai. Ningi Saion manaq belejeb. Osib Qotei nambile gaigai unu qaji aqa segi qureq dego belejeb. Qure di agi Jerusalem bunuj lan goge di unu qaji. Ningi lan angro tulan gargekoba sisiyqa keresai nanqoq dego belejeb. ²³ Tamo ungasari Qotei qa korooqnsib loueqnub qaji nanqoq dego ningi belejeb.

Tamo ungasari nanġi di Qotei aqa segi anġro matu tinġin. Nanġo ñam Qotei a lan ġureġ di nenġrenġej unu. Niġi Qotei qa ti tamo ungasari kumbra bole dauryeqnub qaġi nanġo ġunun qa ti beleġeb. Tamo ungasari nanġi di Qotei na torei boletnġrej. Qotei aġi mondoġ iga kalil pegigwas. ²⁴ Ariya niġi Yesus qa deġo beleġeb. Yesus aġi Qotei aqa anġam bunuj singilatqa osiqa iga Qotei ti gago ambleġ di tigelesosiqa yeba waiyeġ unu. Yesus aqa leġ bileġej qaġi a qa deġo niġi beleġeb. Deġa leġ dena Qotei aqa anġam niġi merġobuleġnu. Yesus aqa leġ di tulaġ boleġuja. Leġ dena Abel aqa leġ tulaġ bunġejunu. Abel aqa leġ na deġo niġi anġam merġobuleġnu.

Niġi Qotei aqa anġam quġwa urataib

²⁵ O iġo was, niġi ġeregere ñam atoġniy. Qotei na niġi anġam merġoġnimqa niġi aqa anġam dauryqa urataib. Qotei a nami mandamġ endi sosiqa Israel nanġi anġam singila na minġroġnej. Minġreqnaqa nanġi aqa anġam di dauryqa uratoġneb. Deġa Qotei na nanġi awai uġe enġrej. Awai uġe di nanġi britosib ġaraiqa ġeresai. Ariya bini Qotei a lan ġoġe di sosiqa iga deġo anġam singila na merġeġnu. Deġa iga a ġoreiyġom di a na iga awai tulaġ uġedamu egwas. Awai uġe di iga britosim ġaraiqa ġeresai bole sai. ²⁶ Nami Qotei na Israel nanġi anġam singila na minġreqnaqa aqa kakro dena mandam renġiġyoġnej. Ariya bini a olo anġam endegsi iga merġeġnu, “Bunuġna bati ġujai qa e olo mandam renġiġyqai. E mandam segi renġiġyqasai. E mandam ti lan ti renġiġnrqai.” ²⁷ A mareġ, “Bati ġujai qa.” Deġa iga ġalieonum,

Qotei na inġi inġi a nami atej qaji di taqal breinjrim nanġi torei koboqab. Inġi inġi di agi Qotei na reŋġinjrqaŋ. Yimqa inġi inġi a na reŋġinjrqaŋ qaji di gaigai sqab.

²⁸ Qotei a gago Mandor Koba sosiq iga taqat-geqnu. Aqa kumbra di reŋġinqa keresai. Deqa iga Qotei binjyoqnsim kumbra a tulaŋ areareteqnu qaji dena a qa louoqnsim aqa ñam soqtoqnsim ulaoqnsim aqa sorgomq di sqom. ²⁹ Iga degyqom. Di kiyaaqa? Gago Qotei a ŋamyuwo bul inġi inġi kalil koitelenqnu qaji.

13

Ninġi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy

¹ O ijo Kristen was, bati gaigai ninġi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy. ² Qure bei qaji tamo nanġi nunġo meq boqniŋ ninġi na oqnsib geregereinjroqniy. Kumbra di ninġi urataib. Ninġi qalie, qure bei qaji tamo nanġi nami nunġo moma qudei nanġo meq beqnaŋ tamo bole edegoqnsib geregereinjroqneŋ. Ariya nanġi tamo sai. Nanġi laŋ anġro.

³ Qotei aqa tamo unġasari qudei nanġi tonto talq di unub deqa ninġi nanġi uratnġraib. Ninġi nanġi qa are qaloqnsib koba na tonto talq di sobulosib nanġi gereinjroqniy. Kristen tamo qudei nanġi jeu tamo nanġi na jaqatiŋ enjreŋnub deqa ninġi nanġi qa dego are qaloqnsib koba na jaqatiŋ obuloqnsib nanġi gereinjroqniy. Ninġi qalie, jeu tamo nanġi na nunġo jejamu dego ugeugeiyqa kere.

⁴ Tamo a unatqas di kumbra bole. Unġa a tamotqas di dego kumbra bole. Deqa ninġi kumbra

di ugetaib. Niŋgi kumbra di geregere taqatosib Qotei aqa ŋamgalaq di jiga saiŋoŋi soqniy. Niŋgi qalie, tamo ungasari sambala kumbra yeqnuŋ qaji nangi Qotei na awai uge enjrqas.

⁵ Niŋgi silali qa mamaunŋgaiq. Niŋgi endegsib maroqniy, “Iga silali ti iŋgi ti kiŋala eqnum di kere.” Agi Qotei a marej, “E ni uratmqasai. E ni qoreimqasai dego.” ⁶ Deqa iga gago are siŋgilatoqnsim endegsi maroqnoqom, “Tamo Koba a na e aqaryaibeqnu. Deqa e ulaqasai. Tamo bei na e ugetbqa keresai.”

Iga Yesus dauryqajqa jemaigwasai

⁷ O ijo was niŋgi quiy. Kristen gate nangi Qotei aqa anjam palontoqnsib niŋgi merŋgeqnuŋ. Osib Qotei qa naŋgo areqalo siŋgilatoqnsib kumbra bole bole yeqnuŋ. Naŋgo kumbra deqa niŋgi are qaloqnsib dauryoqniy.

⁸ Yesus Kristus aqa kumbra bulyqasai. A nami degsi soqnej. A bini degsi unu. A bati gaigai degsi sqas. ⁹ Deqa tamo qudei nangi bosib anjam utru segi segi na nuŋgo are tigeltetŋgibqa niŋgi naŋgo anjam di dauryaib. Osib Qotei aqa gam urataib. Qotei a niŋgi qa are boleiyeqnu aqa kumbra dena nuŋgo are siŋgilatetŋgoqneme. Ariya tamo qudei nangi mareqnuŋ, “Iga iŋgi uyo na gago are siŋgilatoqnoqom.” Di gisaŋ. Kumbra di laŋa jejamu qa kumbra. Iŋgi uyo dena tamo nangi yala aqaryainjrosaieqnu.

¹⁰ Gago atra bijal bunuj unu. Atra tamo nangi atra tal namij miligiq di waueqnuŋ. Deqa nangi atra bijal bunuj dena iŋgi uyqa keresai. ¹¹ Atra

tamo gate nami qaji a tamo ungasari nanngo une kobotetnrqa maroqnsiq wagme nanngo len oqnsiq Warum Tulañ Getento Koba di miligiq gileqnu. Atra tamo nanngi olo wagme nanngo damu osi aiyooqnsib qure qalaq di atoqnsib koiteleneqnub. ¹² Dego kere Yesus a Jerusalem qure qalaq aisiq dia jaqatin osiq aqa segi len bilentosiq tamo ungasari nanngi qa moiyej. Aqa len dena a na tamo ungasari nanngi Qotei aqa segi kumbra boleq di atqajqa deqa marsiq nanngi qa moiyej. ¹³ Deqa iga dego qure qalaq aiyooqnsim Yesus aqa areq di brantoqnsim a ñam uge osiq jemaiyej dego kere iga ñam uge oqnoqom. ¹⁴ Iga qalie, mandamq endi qure kalil koboqab. Deqa iga yaun tamo bulosim qure utru saiwoji laña unum. Mondoñ iga lañ qureq oqsim dia gaigai sqom. Iga qure deq oqwajqa tarineqnum. ¹⁵ Deqa iga Yesus aqa ñam na Qotei binjyoqnsim atraiyobuloqnoqom. Osim iga gago medabu na aqa ñam soqtoqnoqom. ¹⁶ O ijo was, ninngi na tamo ungasari nanngi kumbra bole bole enjroqniy. Nanngi inngi qudei qa truquoqnibqa ninngi na aqaryainjroqniy. Ninngi kumbra di urataib. Ninngi kumbra degyqab di ninngi Qotei atraiyobuloqnoqab. Yim Qotei a nunngo kumbra deqa tulañ arearetoqnoqas.

Yesus Kristus a gago are miligiq di waueqnu

¹⁷ Nunngo Kristen gate nanngi na nunngo qunun taqateqnu. Mondoñ nanngi nanngo wau deqa Qotei minjqab. Deqa ninngi nanngo medabu geregere dauryoqnsib nanngo sorgomq di soqniy. Ninngi degyqab di nanngi are gulbe na ninngi taqatngwasai. Nanngi arebolebole na ninngi taqatngwab. Osib

nanği are gulbe saiqoji sosib ninği gegerere aqaryaingoqñqab.

¹⁸ Ninği iga qa Qotei pailyoqñiy. Iga qalieonum, iga Qotei aqa ñamgalaq di une saiqoji unum. Iga gaigai kumbra bole dauryqajqa are qaleqñum.

¹⁹ Deqa ijo areqalo agiende. Ninği e qa Qotei pailyibqa a na gam waqtetbimqa e nuñgoq urur boqujatqai.

²⁰ Gago Tamo Koba Yesus a kaja nanžo Mandor siñgila ti unu qaji. Aqa kaja nanği agi iga. Aqa leñ aiej dena a na Qotei aqa anjam bunuj gaigai sqas qaji di siñgilatej. Qotei a are lawo qa utru. A na Yesus olo subq na tigeltej. ²¹ Qotei qujai dena ninği aqaryaingimqa ninği aqa areqalo gegerere dauryosib kumbra bole yoqñiy. A gago are miligi gereiyetgimqa iga Yesus Kristus aqa wau na kumbra kalil a tulañ areareteqñu qaji di yoqñqom. Iga kalil bati gaigai aqa ñam soqtoqñqom. Bole.

Anjam getento

²² O ijo was, e na ninği siñgilatñgwajqa deqa anjam truquyala endi neñgrenyonum. Deqa ninği ijo anjam endi gegerere qusib dauryoqñiy. ²³ E ninği endegsi mernğwai. Gago was Timoti a tonto talq dena uratonab oqedej. Deqa a urur ijoq bqas di aqo aiyel ombla na nuñgoq bosim nuñgwom.

²⁴ Ninği na ijo kaiye anjam endi osib Kristen gate kalil nanği ti Qotei aqa tamo unğasari kalil nanği ti minjriy. Itali tamo qudei bosib endia unub qaji nanği na dego ninği kaiyeinğonub.

²⁵ Qotei a ninği kalil qa are boleyeme. Bole.

Yesus Aqa Anjam Bole 2014
The New Testament in the Anjam language of Papua
New Guinea, 2014 revision
Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini, 2014
copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-04-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

0eb339dc-c20a-5065-9483-338933d97585